

# UČITELJSKI TOVARIŠ

## Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša**  
v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.  
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 40.— K  
pol leta . . . . . 20.—  
četrt leta . . . . . 10.—  
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva  
št. 312.

Za oglasila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.  
" " " dvakrat . . . 80 "  
" " " trikrat . . . 50 "  
za nadaljnja uvzdržanja od petit-vrste po 40 vin.  
Oglasila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravištvo Učiteljsk. Tovariša**  
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

L. J.:

### Postavimo UJU na trden temelj!

Zaveza je v likvidaciji in pripravlja se ustanovitev UJU. Velik in resen je ta korak! UJU bo dajala za dolgo dobo smernice jugoslovanskemu šolstvu in našemu stanu. Ali se pa tega zavedamo v polni meri? Mogoče, mogoče pa tudi ne! Številno bo naša organizacija ogromna, za organiziranim proleterijatom gotovo najmočnejša v naši državi. Bo pa li imela ta številna organizacija tudi moč, da bo izvajala s potrebno energijo in uspehom vse ono, kar ji bodo narekovala obširna pravila? O tem govoriti je namen mojemu članku.

Vsakemu zavednemu slovenskemu učitelju je znano, s kakimi težočami se je morala vedno boriti naša slovenska organizacija. Bilo je polno lepih misli in koristnih sklepov, a mnogokrat je bilo treba vreči puško v koruzo, ker ni bilo gmočnih sredstev, s katerimi bi se dalo marsikaj na ta ali oni način realizirati. Vedna borba za uboge kronice! Enkrat premalo ali pa nič denarja za različna potovanja upravnih odborikov in delegatov, drugič deficit pri Zavezinih listih itd. Skratka: To je bila tista velika cokolja, ki je najbolj ovirala uspešno delovanje naše organizacije skozi vso dobo. Ne odrekam Zavezini uspehi, trdim pa, da bi bili ti uspehi lahko še čisto drugačni, ako bi bila Zavezina blagajna gmočno dobro podprta. Tu sem bi bile morale zadevati pušice ki so bile mnogokrat namenjene vodstvu Zaveze. Marsikdo bo dejal: „Kriv je bil pa le odbor, zakaj pa ni zadostno skrbel za blagajno. Le počasi! Vsak se bo še spominjal, kako težko je šlo s plačilnimi sredstvi še v polpreteklem času. Koliko tovarišev se je odtegovalo ravno radi tega društva in društvenim zborovanjem. Odrekli so takim stanovsko zavednost bi bilo napačno, dokler nam niso bile znane vse okoliščine, ki so jih privedle do tega koraka. Poznal sem zavedne tovariše, poznal jih

pa tudi tako daleč, da so morali obrniti vsak vinar desetkrat, predno so ga izdali. In če bi se bila tudi zvišala članarina za par kronic letno, bi bilo to pač prineslo Zavezini blagajni par tisoč kron več. O kakem svobodnem razmahu ali velikopoteznem delu bi pa kljub temu ne bilo mogoče govoriti. Da bi si bila znala pridobiti naša organizacija svojedobno vsaj učiteljsko tiskarno, bi ji bilo s tem že nekoliko pomagano, četudi ne veliko. Tako pa nima naša organizacija od te tiskarne, (ki jo smatrajo izven mej Slovenije za last Zaveze), ki nosi le ime od v Zavezini včlanjenega stanu, prav nobene koristi.\*

V tem oziru imamo torej slabe skušnje in žalostne spomine. Upam, da bo to dobro za bodočnost, in da se bo takoj v začetku mislilo na vse potrebno.

Organizacija kakoršna bo UJU, mora imeti trdno in solidno gmočno podlago. Brez te bo mrtvo rojeno dete, številna organizacija samo na papirju, ki se pa nikdar ne bo mogla vzdigniti k drznemu poletu.

Raditega je treba temeljito prestrukturirati vse mogoče kombinacije v krogu naše skupne organizacije, na podlagi katerih bi se dali doseči gmočni viri, ki bi se stekali v blagajno UJU. Le na ta način bomo ustvarili novo, sveže in silno življenje, ki bo pogumno kljubovalo vsem nevihtam in vsem viharjem, ki bi se znali kedaj zbirati nad jugoslovanskim šolstvom in učiteljstvom. Tako organizacija bi bila naše največje veselje in s ponosom bi se prištevali njenim članom.

V mislih imam že delj časa učiteljsko banko, ki bi se naj rodila z UJU vred. V predzadnji številki „Tovariša“ sem že čital, da se namerava osnovati taka banka v Beogradu s podružnicami v vseh večjih jugoslovanskih mestih. Zato sem prepričan, da se bratje Srbi že deloma pečajo z mislijo, katero razvijam v tem

\* Tovariš I. J. dela tiskarno s to svojo trditvijo veliko krivico. Kaj je Uč. tiskarna storila za našo organizacijo, bi vedel povedati tovariš dopisniku člani vodstva naše Zaveze, posebno pa njen blagajnik tov. Luznar. Opom. uredn.

članku. Bratje Srbi slove kot izborni trgovci, in če se bodo tudi srbski tovariši udeleževali s tem talentom pri UJU, bo to dobro za nas. Omogoči naj se pa pristop s primernimi deleži vsemu jugoslovanskemu učiteljstvu! 16.000 deležev po 100 dinarjev bi zneslo 1.600.000 din. ali 6.400.000 K. Zmanjšajmo deleže na polovico, tedaj dobimo še vedno 3.200.000 K kapitala. Mora pa biti ta banka last UJU in ne morebiti samo nekaterih učiteljskih magnatov! To zahtevamo že danes in poudarjamo, da ne bomo priznavali nobene druge učiteljske banke.

Bogat in stalen vir dohodkov bi se otvoril UJU s tvornico in zalogo učil. Kolikor mi je znano, nimamo dosedaj še nobene v naši državi. Slovenske šole so bile pod Avstrijo navezane v največji meri na tvrdko A. Pichlers Witwe & Sohn na Dunaju ki je bila še precej solidna. Lahko rečemo, da so z malimi izjemami skoro vsa učila, kar se jih nahaja po slovenskih šolah, od te tvrdke. Izjemoma so naročale nekatere višje organizirane šole razne električne, optične i. dr. aparate pri raznih dunajskih specialnih tvrdkah. Nekatere šole — a teh je bilo zelo malo — so se zatekale k podjetju nemške češke in gornjeavstrijske učiteljske organizacije, kjer so bile prav dobro postrežene. Domače tovarne ali vsaj zaloge nismo imeli. Milijoni slovenskega denarja so šli tekom let v tujino! Približno tako je bilo na Hrvatskem. Kako je bilo v Srbiji, mi ni znano; dvomim pa, da bi bili imeli lastno podjetje.

UJU! Tu te čaka lepo in hvaležno polje. Treba je le premisliti, kako bi se dalo podjetje v prvem početku financirati. Potem pa bi se bilo treba ozreti po večšakah te stroke, katerih bi se dobilo gotovo tudi nekaj med slovenskim učiteljstvom.

Pred več leti sem obiskal razstavo učil pri sv. Jakobu v Ljubljani. Razstavljena so bila poleg učil tvrdke Pichlers Witwe & Sohn tudi najraznovrstnejša učila različnih kranjskih šol, katere je izdelalo učiteljstvo samo. Videli sem poleg elektroforov in električnih kolovratov

najrazličnejše dinamostroje in elektromotorje privatnega izdelka.

Mnogo naših tovarišev se peča z gačenjem najrazličnejših živali. Dosegli so že krasne uspehe in okrasili marsikatero šolo na Slovenskem.

Koliko imamo tovarišev, ki se pečajo z zbirkami hroščev, metuljev itd. Imamo risarje, slikarje, fotografe. Treba je le pogledati po prostrani naši domovini. Brez dvoma bi se iz skromnih početkov razvilo in povzdignilo tako podjetje do neverjetne višine. Kakor prej, tako poudarjamo tudi tu, da bomo priznali le tako podjetje, ki bo last UJU.

Tretjič! V Avstriji smo imeli c. kr. zalogo šolskih knjig, ki je vlekla ogromne dobičke. Kdo sodi na to mesto, ako ne UJU? Učiteljstvo piše knjige za ljudsko šolstvo; ono se muči in trudi. Naj tudi ono žanje! UJU naj v bodoče zalaga in prodaja knjige za ljudsko šolstvo v Jugoslaviji!

In slednjič! Vse stanovske in mladinske liste naj prevzame v svojo režijo UJU! Vsak jugoslovanski mladinski pisatelj izroči svoj rokopis UJU! Tako bomo postali tudi v tem oziru enotni in edinstveni. V tem pa tiči naša moč, ki nas bo usposobila za velika dela.

Ne maramo postati kapitalisti. Pravico in dolžnost pa imamo, da storimo vse potrebno za dobro gmočno podlago UJU. Dobička od UJU pa ne bomo imeli samo učiteljstvo, ampak z njim vred tudi država in ves jugoslovanski narod. Postati moramo močan in silen faktor, da nas bodo poznali in vpoštevali povsod — od Celoveca do Soluna.

L. JELENC:

### Malo odgovora.

Z izvajanjem tovariša D. H., ki jih je napisal v eni zadnjih št. „Učit. Tov.“ pod naslovom „Društvo meščanskih učiteljev“, se v marsičem ne strinjam, vendar bi ne bil prijel za pero, da mi pisec po krivici napadel vodstvo naše osrednje organizacije. Piše namreč doslovno: „Pa eto!

## LISTEK.

### Prijateljici in tov. Aneti Bučar-Geršetič v spomin!

Zveličar je umrl na Vel. petek in baš ta dan je vzel predrago tovarišico Aneto. Zveličar je na Vel. nedeljo vstal, a drago tovarišico smo položili v mladi grob. Vzel je s seboj blago plemenito dušo!

Aneta! Ti ne veš kako težko je ženi, hčerki in meni pri srcu. Saj si nam bila odkrita, zvesta in dobra tovarišica. Vem pa tudi, da si v mene zaupala; laskam si, da si me nazivala — papa. Da Aneta, ljubil sem Te, kakor ljubim svojo lastno deco. Saj si to ljubezen zaslužila, kajti Tvoj kremenit značaj, Tvoja naravna ljubeznivost in veselost so bili biseri Tvoje življenja.

Tvoj obrazek je bil vedno kot rožica rdeč, vesel kot jasno nebo. Tvoj ljubki nasmeh je bliskoma razpršil marsikateri temen oblak na licu starega učitelja trpinca. Pozabil sem vse težnje našega stanu, in vesel sem šel na delo.

Izvanredno udana, mlada prijateljica si bila drugi mamici — moji ženi.

Dobra, odkrita prijateljica si bila moji hčerki. Kako sem bil vesel, ko sem za-

pazil, da se veže med vama tesna vez prijateljstva! Vedel sem, da se bodo Tvoje duševne vrline prevalele na dušo moje hčerke. In naenkrat je končano to naše prijateljstvo, naša lepa vzajemnost! Nepozabljiva si nam!

Kot učiteljica si bila vzorna, natančna. Ljubezen do mladine Ti je bila prirojena. Vsakemu otročičku si se nasmehljala, ter ga imenovala »ljubki punkelček«.

Bridke solze so tekle učencem po licu, ko sem jim moral naznaniti tužno vest, da Te je Bog poklical tja, od koder ni vrniti.

Kratko je bilo veselje Tvojega zakonca. Komaj 7 mesecev srečne združitve in že Te je ponesel angel smrti iz ljubečega naročja Tvojega moža, tja v nebeški raj.

Pokopana je vsa sreča v življenju Tvojemu nesrečnemu možu. Lojze! Pretekaj solze, plakaj! Saj jih je bila vredna predobro ženica.

Mala tolažba v Tvoji obupnosti naj Ti bo dejstvo, da s Teboj globoko čutijo vsi tovariši in tovarišice.

Blagi priletni mamici in očetu, se strama in tovarišu bratu zagotavljam, da po Aneti žalujejo vsi, ki so jo poznali. Aneta, počivaj v miru!

F. M.

### Kulturna zadača naobražene žene.

Predavala Regina Gobec v ženskem odseku akademske omladine v Zagrebu.

(Konec.)

III.

Svobodni smo v svobodni domovini! Rešili smo se okov tujega jarma in ni se nam treba več pokoriti za to, ker smo sinovi in hčere slovanskega naroda!

A suženjski duh je še v nas!

Kakor so pri svetovnem preobratu, v začetku naše svobode zabredli nekateri v brezsrčen in brezmeren šovinizem, tako moramo danes v našo nečast izpovedati, da smo zapadli zopet v malobrižnost in neumestno toleranco, ker dopuščamo nam Slovanom sovražnim elementom, da hinavski zavijajo svoje mišljenje v fraze internacionalizma in mi jih lahko verjamo poslušamo in jim verjamemo.

Izobražena žena! Zavedaj se sama in povej istim, ki tega ne vedo, da je narodna zavednost prosveta, da so prilike in časi, ko moramo v prvi vrsti upoštevati narodni jezik in narodno blago.

Trdna, značajna žena, idi v trgovine in povej trgovcem, ki iz upornosti in zaničevanja nočejo poznati slovanske be-

sede, da je njihova človeška dolžnost, da cenijo naš jezik, ker cenijo naš kruh!

To ni zatiranje, to ni fanatizem! To je naša narodna in kulturna dolžnost! Mi moramo gojiti v narodnosti kozmopolitizem, a ne internacionalizem!

Kozmopolit ne bode nikoli zatajil svoje narodnosti, ne bode ga sram povedati, katerega naroda otrok je. Cenil in gojil bo umetnost in kulturne vrednote drugih narodov, a gojil jih bo kot Slovan, s slovansko dušo in na slovanski način.

„Naše geslo je narodnost — Slovanstvo, ki mora stopiti z megle negnega priedstata na realna tla živga medsebojnega spoznavanja in vzajemnosti v delu, ne v samih manifestacijah. Slovanstvo je le nadaljevanje nacionalne ideje, ki naj se izraža zlasti v kulturnem in gospodarskem delu. Želeli je čim ožjega spoznavanja in sodelovanja posameznih stanov nam sorodnih narodov... kot prva etapa v tej vseslovanski vzajemnosti pa stoji realizacija jugoslovanske ideje, ki smo jo sicer danes že političko dosegli ne pa še kulturno in gospodarsko. Namesto ideologije o enotnem jugoslovanskem jeziku je treba postaviti načela kulturne kooperacije in temeljitega gospodarsko-organizatoričnega dela med narodom...“

„V to svrhu je pa treba večini temeljite samoizobrazbe, ki mora biti pred-

Da imamo meščanski učitelji po novi regulaciji za približno samo poldrugi liter vina mesečno, temu ni kriva neorganiziranost, ampak krijo je naše osrednje vodstvo, ki ni imelo ali volje ali moči, da bi bilo preskrbelo pošteno regulacijo plač svojim članom meščanskim učiteljem." Nasprotno tem besedam trdim, da je vodstvo Zaveze storilo v zadevi gnotnega položaja meščanskošolskega učiteljstva svojo dolžnost. Da vodstveni koraki, napor in stremjenja, niso imeli do sedaj v tem pogledu uspeha, ne leži krivda v vodstvu, temveč v naši osrednji vladi v beogradskem narodnem predstavništvu. Vse to je dobro znano tudi tovarišu D. H., vendar je hitel pobrati krepele in ga zavil nad Zavezino upravo, katere član je sam.

Da dela vodstvu krivico, hočem z dejstvi dokazati.

Zavezi ni bilo znano, da se dela v narodnem predstavništvu v Beogradu na spremembi srbskega šolskega zakona z dne 19. aprila 1904 in da se razširi ta veljavnost na vsa država. O tem je ni obvestil ne parlamentarni šolski odsek, ne Učiteljsko združenje. V odseku so pač bili tudi slovenski narodni poslanci vseh treh strank, vidi se pa, da se niso mnogo brigali za načrt, sicer bi gotovo ne bilo v zakonu toliko določil, ki se ne strinjajo z našimi razmerami. Za načrt sva izvedela s tovarišem Ganglom 23. junija l. l., ko sva se mudila tiste dni v Beogradu. V naglici sva ga pregledala in videla, da ima mnogo nedostatkov, med drugimi tudi tega, da ne omenja niti z besedico meščanske šole in ne določa plač meščanskemu učiteljstvu. Da bi se popravilo v načrtu vsaj to, sva posredovala pri referentu, ki je bil ljudski učitelj, pri slovenskih narodnih poslancih, pri demokratični zajednici in potem te pri ministru prosvete g. Ljubi Davidoviču. A bilo je prepozno. Zakonski načrt je bil v odseku sprejet in že na dnevnem redu se je narodnega predstavništva, ki se je vršila dne 25. jun. l. l. Obljubilo se nama je bilo, da se bodo plače meščanskega učiteljstva določile s posebnim zakonom. Tega zakona pa še do danes ni. Vodstvo Zaveze ni pustilo zadeve z vidika. Vlada je bila izdelala načrt pragmatike državnih namestencev in ga razposlala meseca novembra uradnim organizacijam v pre-sojo. V načrtu predložene pragmatike je bilo učiteljstvo izpuščeno, četudi smo v smislu člena 3. sedaj veljavne šolskega zakona državni uradniki. Zaveza se je zavzela z vso silo za to, da nas uvrste v načrt uradniške pragmatike v kategorijo B. Sestavila je obširno spomenico, kjer je utemeljila opravilne naše zahteve. Odstavek v spomenici glede meščanskega učiteljstva se glasi doslovno:

Pa še drug velik nedostatek ima šolski zakon z dne 23. julija 1919. Ta zakon kakor tudi načrt zakona uradniške pragmatike sta prezrla strokovno in meščanskošolsko učiteljstvo. Niti z besedico ga ne omenjata.

V Sloveniji je sedaj po večjih mestih 18 meščanskih šol. Na teh šolah poučujejo strokovni učitelji, ki morajo napraviti poseben izpit učne usposobljenosti za meščanske šole iz ene izmed teh strokovnih skupin. Strokovnih učiteljev na meščanskih šolah iz ene izmed treh strokovnih je morala vlada otvoriti letos na učiteljskih v Ljubljani in Mariboru celoletne tečaje za vse tri strokovne skupine za učitelje, ki se pripravljajo za ta strogi izpit. Ker imajo ti strokovni učitelji višjo kvalifikacijo, naj se uvrste za en razred

vsem vsestranska. Ni dovolj le pedagoška in stanovska izobrazba. Ona mora biti vse širša in globlja. Nujen je študij sociologije, politike kot znanosti in nacionalne ekonomije."

"Narodno gospodarsko delo je težišče vsega narodnega dela in vršujeta naj vzajemno mož in žena na podlagi velike ideje socializma."

"Da bo pa narod sprejemljiv za to veliko idejo, je treba intenzivnega prosvetno-kulturnega dela. Kultura mora biti podlaga vsemu političnemu in gospodarskemu delu med narodom. Kulturno delo mora biti zato nepolitiško, ali bolje rečeno — brez strankarskega pečata. Politika namreč nikakor ne sme iskati namena sama v sebi ali morda celo v osebnih koristih, ampak je le del praktičnega kulturnega udejstvovanja... Kakor nas more gospodarsko osvoboditi le socializem, tako nas more političsko le demokratizem, ki uniči vse razredne privilegije..."

Citirane odstavke sem vzela iz programa našega slovenskega učiteljstva, ki slavi z njim svoj kulturni preporod in reprezentira v možu in ženi ona činitelja, ki sta v prvi vrsti poklicana, da peljeta tudi narod k zvečani dan vstajenja ter ga pripravita za svecani dan vstajenja k lepši in svobodni bodočnosti! —

višje od ljudskošolskega učiteljstva, začno naj torej službovati v IX. in napredujejo do najnižje stopnje VI. razreda činovnega razreda. Meščanskošolsko učiteljstvo v Sloveniji pričakuje, da se ugodni njegovi opravičeni zahtevi. — To spomenico je Zavezino vodstvo poslalo ministrskemu predsedstvu, ministrstvu prosvete, ministrstvu financije, ministru g. dr. Lukinču kot predsedniku komisije za uradniško pragmatiko, ministroma gg. dr. Kramerju in Kristanu in demokratični zajednici v narodnem predstavništvu. S posebno vmeno se je zavzel za naše zahteve v odsotnosti g. ministra Kristana, sekretar g. dr. Lotrič, ki je poslal v zadevi zahtev meščanskega učiteljstva vodstvu Zaveze to-le sporočilo: "Glede meščanskošolskega učiteljstva so Vaše pripombe povsem opravilne. To je sprevidel tudi načelnik ministrstva za konstituantno, ki je referent glede predmetne zakonske osnove."

Tik pred odločilno sejo dotične komisije je vodstvo Zaveze še enkrat brzojavno potom skušalo zainteresirati vse zgoraj navedene merodajne kroge za naše zahteve. Uradniška pragmatika je padla v vodo in z njo tudi zahteve ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva.

Zaveza pa tudi po teh neuspehih ni pustila zadeve v nemar. Z vladnim svetnikom g. dr. Skabernetom sva bila pred božičem l. l. zopet v Beogradu. Posredovala sva v raznih šolskih vprašanjih na ministrstvu za prosveto in ministrstvu za konstituantno, pri g. dr. Palečku. S posebno vmeno sva se potegovala in se zavzemala za meščansko učiteljstvo. G. dr. Skaberne je dobil na ministrstvu za prosveto nalog, da sestavi v smislu najne intervencije načrt naredbe, s katero se začasno urede plače meščanskega učiteljstva da jo odobri ministrski svet. Gospod vladni svetnik je to tudi naredil in poverjeništvu za uk in bogočastje v Sloveniji je predložilo načrt na pristojno mesto. S posebno vlogo se je Zaveza obrnila na ministrstvo za prosveto in ministrsko predsedstvo ter prosila za potrditev dotične naredbe. Toda zaman! Rešitve ni! Vse naše tozadevne vloge leže nerešene v beogradskih ministrstvih.

Pa tudi odslej ne bo mirovala Zaveza. Stori la bo vse, kar je v njeni moči, da se urede čimprej plače meščanskega učiteljstva. Nikakor ne smemo pustiti, da se spodkoplje temelj meščanski šoli, ki smo jo komaj začeli graditi.

Toliko se mi je zdelo potrebno pojasniti in zavrniti napade na vodstvo Zaveze, ki tako radi in v zadnjih časih pogosto prihajajo z bregov deroče Drave.

VINKO MODRINJAK:

## Izpit učne usposobljenosti in napredovanje učiteljev bivših vojakov.

Izpit učne usposobljenosti je po starem avstrijskem zakonu od leta 1886. nekaka ponovitev mature. Predpisi za ta izpit zahtevajo v prvi vrsti poznanje snovi iz raznih predmetov in kot nameček majhen poizkus učne prakse potom polurnega učnega nastopa učitelja kandidata. Učitelj naj dokaže tekom pol ure svojo mojstrstvo pri učnem nastopu, naj se prilagodi učenčevemu izborju, "dividualnosti" v ca. 30 minutah. Nobeden pedagog ne more trditi, da je s svojim polurnim poučevanjem ob priliki učnega nastopa pri polaganju usposobljenostnega izpita dosegel zaželjeni uspeh. Ako bi to res dosegel, bi moral biti nad vse spreten dušeslovec, koji spoznava notranjost učenca v več ali manj navzvenem nosku.

Če smo si že dovolili izjemne olajšave in popust v predizobrazbi učitelja z vojnimi maturami in enomesečnimi tečaji, bi pač bilo pričakovati, da se tudi glede predpisov polaganja izpita učne usposobljenosti ne držimo krčevito zakona zrušene stare avstro-ogrske države.

Ako predlagam, da posnamemo od Glöckelna v Avstrijski republiki že od avgusta 1919 upeljane predpise oziroma reforme na polju izpita učne usposobljenosti, sem uverjen, da se strinja s tem vsa mlajša pedagoška generacija, ki občuti potrebo reformiranja zastarelega zakona.

Zahtevano navajam v glavnem v sledečih točkah: Učni nastop naj tvori središče zahtev, temelj za usni izpit naj bo kolokvij o dovršenem učnem nastopu, ob koji priliki naj kandidat dokaže obvladaje metodične snovi, nova stremjenja na polju vzgoje v in izven šole. Sposobnostni izpit naj bo praktičnega značaja. Za pismeni izpit se pa zahteva samo naloga iz vzgoje in ukoslovja in iz specijelne metodike.

Avstrijsko naučno ministrstvo je že meseca oktobra 1919 dovolilo učiteljem

bivšim vojakom položitev sposobnostnega izpita z 8 mesečno prakso, ter s tem pripomoglo k materijelni odpomoči prizadetih.

Naše ministrstvo je sicer v zakonu „O izpremembah in izpolnitvah zakona o narodnih šolah z dne 19. aprila 1914“ od meseca julija 1919 zagotavljalo v členu 29, da se ukrene vse potrebno glede učiteljev vojakov kasneje, da isti radi zakasnitve položaja izpita učne usposobljenosti ne bodo prikrajšani, toda ta obljuba se niti po preteku enega leta ni izpolnila. Vsi učitelji-vojaki so radi neizpolnitve te obljube občutno oškodovani, ker nima učitelj-vojak brez izpita učne usposobljenosti, ako ima v času, ko stopi zakon v veljavo, manj kot 5 let učiteljske službe, pravice do periodičnih poviškov.

Nujno potrebno je, da se popravi učiteljem-vojakom storjena škoda, da se jih ne zapostavlja učiteljem-nevojakom in da se preustroji predpisi za izpit učne usposobljenosti.

ALBIN SPREITZ:

## Organizacija mišlj-nja.

Povod tem skromnim vrstam mi daje načelo: »Skujmo naše organizacije tesneje, ne zgolj na zunan, temveč prav posebno na znotraj!« Le idejno soglasje učiteljskih bataljonov rodi radost in požrtvovalnost vseh do šolskega in organizatoričnega dela! Na videz smo homogeno, dejansko pa heterogeno telo. —

V naših vrstah deluje agilno le vedno ena skupina. Druga stoji ob strani, ne rečem, da iz duševne ali telesne nezmožnosti, temveč iz premalega interesa. Čaka, kaj se sklene in se po tem ravna iz discipline. Tretja skup. žrtvuje svoje agilne duševne in telesne sile agitacijam raznolikih političnih strank, ki si načeloma tako nasprotujejo kakor nekaj Pavel in Savel.

To učiteljstvo ne more harmonirati že iz navedenih vzrokov.

Kje ostaja bratstvo, ki nas veže po stanu in menim več ali manj tudi po pokolenju in gmočnih razmerah? —

Saj smo učitelji z malimi izjemami proletarci idealisti do smrti! Delavske strokovne organizacije po celim svetom stremijo za tem, da se tudi politično združujejo v eni stranki. To je danes splošno geslo in splošno stremljenje ne samo pri duševnih delavcih, trgovskem ter industrijskem stanu. Pa mi učitelji? Živimo kot dvoživke več ali manj.

Plitve idealistične vode nam ohlajajo interes do velikih političnih grupacij, ki si snujejo v svetu, da udarijo nekoč z vulkančnimi učinki, ali nas tirajo v razne stranke, da zgubivamo smisel do bratstva, ki nas veže po stanu in idejah vzgojitelja. Jugoslovanski učitelji bratje in jugoslov. učiteljice sestre, razpravljajmo o vseh perečih, časovnih svetovnih kulturnih, verskih, vzgojnih in gospodarskih naziranjih! Modus se pač najde, bodisi v društvi ali izven njih, v naših glasilih, to je stvar večinskih sklepov, in videli bode, da se najdemo! — Večinski sklepi po demokratičnem principu bodo naša strnična falanga in manifestacija na zunan!

Manj priučeni plitvi idealistični fraz. več koraže, več razumevanja za socialni sestav in poimovanje družbe in — handeronsci homo nove jugoslovanske dobe! —

## Iz naše organizacije.

### Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer je ob lepi udeležbi zborovalo 18. marca t. l. pri Kapeli.

Tov. K. Pertl, domači nadučitelj, pozdravi zbrano učiteljstvo in starega prijatelja učiteljstva, g. inženirja Lupša. V iskrenih besedah se spominja pred kratkim umrlega tov. S. Cvahteja, ki je bil ponos in dika našega društva. Istotako se spominja v toplih besedah nekdanje naše tovarišice Terezije dr. Zmavčeve roj. Petovar, bivše učiteljice pri Kapeli. Dnevni red zbrano učiteljstvo predružači v toliko, da se predavanje g. inženirja Lupša postavi na prvo mesto.

I. Gospod predavatelj nas je v več kot dve uri trajajočem nad vse zanimivem govoru uvedel v Siam in nas temeljito seznanil s tamkajšnjimi razmerami.

Najprej nam je opisal glavno mesto Bangkok z njegovimi umetnimi stavbami, nato centralni Siam, način pridelovanja riža, življeje in promet na vodi, krasoto lotos-cvetlic, šege in navade prebivalstva, zgodovinski pomen mesta Ajutija itd. Potem je prešel na opis severnega Sijama s tamkajšnjimi pragozdi. Zelo zanimivo nam je predložil, kako reke plavijo o povodnji

velikanske množine „tik“-lesa iz pragozdov v nižave. Opisal nam je nadalje državni ustroj, šol. razmere, narodno zavednost sijamskega prebivalstva in blagostanje v gospodarskem oziru. H koncu je še podal natančno zgodovinsko sliko cele države. Prinesel je s seboj tudi veliko število raznih slik in fotografij, ki so zelo jasno ponazorovale njegovo nad vse zanimivo predavanje. Burno odobravanje, ki je sledilo predavanju, je bil najboljši dokaz, kako dober utis in veliko zanimanje je isto doseglo pri navzočih. Tov. predsednik se je g. inženirju v lepih besedah zahvalil za nad vse krasen užitek.

II. Tov. Koprivc nam je nato kratko in temeljito poročal o nerazdeljenem dopoldanskem pouku. O vprašanju so zbrani živahno debatirali. Končno sprejmejo sledeče predloge:

1. Nerazdeljen pouk naj se začasno za poskušanje uvede samo na takih šolah, kjer za to prosi kr. š. sveti. 2. Na šolah pa, kjer se ta pouk ne upelje, naj se uvede vročinske počitnice. 3. Večina učiteljev za letne počitnice. Tov. predsednik se predavatelju zahvali za jedrnat poročilo. III. Na Ganglov poziv v 10. šte. »Uč. Tov.« se sklene plačevati mesečno članarino 10 K. Predlagalo se je tudi, da naj pristopijo učitelji in šole kot člani k »Zgodovinskemu društvu za Sl. St.« v Mariboru. IV. Sklenilo se je, da se Zavezi pošljejo sledeči predlogi: 1. Namesto dosejanega Uradnega lista deželne vlade za Slovenijo naj se izdaja za šolstvo poseben Uradni list. 2. Šolska naznanila naj se delijo polletno. Tretji red zunanje oblike pismenih izdelkov naj se namesto dosejanega »malo lična« spremeni v »zadostno«, ker je isti tudi pri vedenju, marljivosti in pri nanredu pozitivnem ne pa negativnem. 4. Odpravi naj se krivica, ki se godi učiteljem roč. del na nesistemizir. mestih glede plače. Sprejel se je tudi predlog tov. pevovodja, da se vsako zborovanje začne in konča s pesmijo. Prihodnje zborovanje hode meseca maja pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Predavatelji naj pravočasno naznanijo svoje teme tov. predsedniku. Berta Menhart.

+ Z občnega zbora »Društva slov. učiteljev v Ljubljani« se nam poroča sledeče:

1. Društvo se udeleži učit. kongresa v Beogradu po svojih delegatinih. Zahtevajmo pa pri okr. učit. društvi, da tudi Zaveza določi primerno število učiteljic-zastopnic za ta kongres. Sploh se priporoča učiteljem živahnejše delo v okr. učit. društvi, da se omeje očitki o stanovski nezavednosti in da bodo učiteljice enakopravne z moškimi kolegi tudi v delu.

2. Letna članarina se zviša na 6 K nadplačila so dobrodošla. Povišani prispevki se porabijo v prvi vrsti za izdajo »Let. poročila«.

3. Določi se enketa 10tih učiteljic, ki bodo premetrile od »Zaveze« popravljeni »Načrt šol. zakona« in stavile svoje izpreminjevalne predloge.

4. Ostro se je obsojalo nastopanje ravnateljev Brinarja in Serajnika iz Celja ki sta k »Načrtu šol. zakona« glede dekl. meščanskih šol poslala sledeče izpreminjevalne predloge:

a) Na dekl. meščanskih šolah mora biti ravnatelj in še 1 učitelj moški, in sicer zaradi vzdrževanja discipline in zastopanja v javnosti (!)

b) Učiteljice meščanskih šol naj rejemajo starostne doklade le do 20. služb. leta, ker imajo — po njunem mnenju — učiteljice enake plače z učitelji le na ljud. šolah.

Vse navzoče učiteljice so dvignile oster protest proti takemu nazadnjaškemu naziranj. Zahtevamo vodstvo in pouk na dekl. šolah za-se.

Tozadevno vlogo je odposlalo društvo že mes. januarja t. l. na Viš. šolski svet.

5. Šol. list po večini ne ugaja. Učiteljice naj si beležijo svoje izkušnje glede šol. lista in naj svoje ocene prinašajo na dnevni red okr. učit. društev in dom. konferenc. Šol. list je podlaga novim čitan-kam. Če odstranimo iz njega ono, kar ne ugaja mladini, bodo s tem rešene tudi čitanke.

6. Učit. Waschte predlaga, da bi učiteljstvo in vsa naša javnost z mladinsko organizacijo kaj ukrenila proti npravnemu propadanju naše mladine. Določi se prvi tozadevni sestanek na torek 6. apr. t. l.

7. Učit. Sodnik pozivlja učiteljice, da prispevajo k učit. konviktu. Namerava se baje ustanoviti menza za učit. otroke. — Dalje predlaga, naj bi se pri usposobljenosti, iznitu za meščan. šole privzela trigonometrija tudi v izpitno snov za učiteljice, da se nam ne bodo očitali olajšave pri iznitu. Tudi se s trigonometrijo le olajša študiranje fizike.